

eier, der for sig og tilkommende Besiddere forpligte sig til at overlade de nuværende Fæstefamilier en fortvarende Brug af Stedet paa billige Bilkkaar, og, i det Tilfælde, at han ikke kunde komme til Ovreenskomst med dem, da yderligere forpligte sig til at stille Eiendommen til Auction som fri Eiendom, og deraf at indbetale en Dvotadeel til Staten, erholder Tilladelse til at kjøbe en vis Deel af den Bondejord, han saaledes sælger, og at beholde den fri for de Bondejord paa hvilende Baand. Jeg troer, at, naar man kunde blive enig om at give Loven den Form, da vilde der være meget opnaaet, og, at give den en saadan Form, ligger ganske under den lovgivende Magts Omraade. Man vilde derved ikke alene undgaae alt det Pinefulde, der ligger i ethvert Spørgsmaal om Tvang, Expropriationer og Erstatning derfor, men jeg troer ogsaa, at man i Virkeligheden vilde opnaae alt det, som man troer at kunne opnaae ved den nu foreliggende Lov. Jeg troer, at, dersom man vil udstede en saadan Lov, bygget paa de Grundsætninger, som jeg her har tilladt mig at angive, vilde Følgen deraf blive den, at Gods-eierne ville dele sig i to Hovedclasser; den ene dem, som ønske at vedligeholde Fæsteindretningen saaledes, som den nu bestaaer, og alle de, som ønske dette, vilde underkaste sig Forpligtelserne og altsaa være under Lovbestemmelsen; hvorimod jeg erkjender, at den anden Klasse af Godseiere, netop dem, som ikke erkjende Fæsteindretningen som en god Indretning, og som derfor ved at sælge ere komne den offentlige Mening imøde, der anseer Fæsteindretningen for skadelig, og som derfor ogsaa vilde vedblive at sælge, jeg indrømmer, siger jeg, at denne Klasse af Godseiere ikke vil underkaste sig Forpligtelserne. Men, vil man maastee sige, der kan jo være en tredje Art af Godseiere, som vil vedblive med Fæstevæsenet og dog ikke underkaste sig Forpligtelserne; men hertil maa jeg svare, at jeg troer, det vilde være umuligt for nogen Godseier, naar en saadan Lov var kommen ud, at kunne gjøre dette. Han vilde enten være nødt til at underkaste sig Forpligtelserne, eller ogsaa være

nødt til at sælge sit Fæstegods efterhaanden, som Leilighed gaves dertil. Ved den af mig saaledes angivne Foranstaltning vilde netop det, som er Hovedgjenstanden for hele dette Lovforslag, opnaaes, nemlig, at Fæsteindretningen enten vedligeholdtes, til Fordeel for de nuværende Fæstere, paa billige Bilkkaar, eller at Fæstestederne gik over til Selveiendom. Man kan vel herimod gjøre den Indvending, at man derved vilde udsætte Fæsterne for at komme til at betale deres Fæstesteder meget høit; men jeg troer, at denne Forudsætning er urigtig. Seer jeg hen til alle de Salg, som have fundet Sted, er det unægteligt, at de, med Undtagelse af faa og ganske enkelte Tilfælde, hvor Fæsterens Familie har været uddød, og hvor der ikke har kunnet paavises nogen Person, som havde en bestemt, adkomstsmæssig Ret til Fæstestedet, og hvor, som Følge deraf, Fæstestedet er solgt ved Auction, at, med disse meget sjældne Undtagelser, alle disse Salg have fundet Sted paa saa billige Bilkkaar, at Godseierne i mange Tilfælde ikke have opnaaet Halvdelen af den Sum, hvorfors et saadant Sted vilde kunne blive solgt i Handel og Wandel, og derfor mener jeg ogsaa, at Godseierne have Krav paa den Tillid, at man indrømmer dem, at de kunne vedblive frivilligt at sælge deres Eiendomme, uden at Lovgivningen behøver at tvinge dem i saa Henseende. Jeg veed vel, at denne min Mening ikke nu kan bringes til Afstemning; men jeg har kun udtalt den, for at den muligen kan blive gjort til Gjenstand for nærmere Overveielse.

Jeg kommer nu til at meddele et Par enkelte Momenter, hvortil de Uttringer, som i Discussionens Løb ere faldne, give mig Anledning. — Den ærede Rigshagsmand for Svendborg Amts 6te Valgkreds (S. A. Hansen) har meent, at min Paastand om, at de, som ansaae sig kaldede til at tale Bondestandens Sag, vare i Majoritet her i Salen, var urigtig, og han anførte, som Bevis for sin Mening, at det Parti, hvortil han slutter sig, i mange Spørgsmaal var i afgjort Minoritet. Jeg mener, at han har Ret i denne sin Paastand. Det er ganske vist, at han og hans Parti i mange Spørgsmaal her